

ALOJZY MATUSZEWSKI

1. [Dane osobiste:]

St. wachmistrz żandarmerii (podoficer Straży Granicznej) Alojzy Matuszewski, rocznik 1898, żonaty, troje dzieci.

2. [Data i okoliczności zaareztowania:]

Dnia 23 września 1939 internowany na Litwie, a 12 lipca 1940 roku przez władze sowieckie wywieziony do Rosji.

3. [Nazwa obozu, więzienia, miejsca przymusowych prac:]

Osadzony w obozie Kozielsk, a następnie 29 czerwca 1941 przewieziony wraz z innymi do obozu Gрязowiec.

4. [Opis obozu, więzienia:]

Obóz Kozielsk – były klasztor prawosławny, ogrodzony wysokim murem. Budynki to cerkwie i mieszkania mnichów, tu zakwaterowano internowanych na pryczach, dwa i trzy piętra prycz. Duże zapluskwienie. Spanie na deskach, później wydano sienniki, koce, bieliznę. Raz na tydzień lub dwa łaźnia.

5. [Skład więźniów, jeńców, zesłańców:]

Internowani oficerowie Wojska Polskiego, starostowie, duchowni katoliccy, podoficerowie Policji Państwowej i Straży Granicznej, żandarmi. Podoficerów i szeregowców WP przeważnie wyłączano do innego obozu. Poziom umysłowy dobry, moralny również na ogół dobry, wzajemne stosunki na ogół znośne.

6. [Życie w obozie, więzieniu:]

Rano o godzinie 6 pobudka, zbiórka i przeliczanie przez władze sowieckie, to samo wieczorem. Praca odbywała się zasadniczo tylko w obozie. Wyznaczani do pracy poza obozem byli uprzednio segregowani przez NKWD. Niektórych wyznaczonych do pracy przy segregacji wyłączano i nie wypuszczano za bramę obozu. Praca poza obozem pod eskortą.

Warunki znośne, o wynagrodzeniu pieniężnym nie słyszałem. Wyżywienie – rano wrzątek do zaparzenia herbaty, obiad: zupa mieszana nieco z oliwą lub odpadkami mięsnymi (nogi, wnętrzności), wieczorem wrzątek lub zupa. Poza tym dziennie około 500 gramów chleba, sucha herbata, cukier, tytoń, mydło. Ubranie – dopóki się nie zdarły, noszone były mundury polskie, później watówki sowieckie. Życie koleżeńskie dobre. Zachowanie się internowanych podoficerów Polaków na ogół dobre. Życie kulturalne – modlitwa zbiorowa nie do pomyslenia, zakazywano nawet modlitwy indywidualnej.

7. [Stosunek władz NKWD do Polaków:]

NKWD–ziści wszystko obserwowali, podpatrywali, wzywali na badania, niektórych po kilka razy. Wzywali zawsze nocami. Co kilka dni nasyłali do baraków komisarzy, którzy prowadzili propagandowe pogawędki w rodzaju: „Polski nigdy nie będzie, do domu nigdy nie pojedziecie” itp., starając się poderwać ducha i wiarę. Przedstawienia kinematograficzne dla internowanych – prawie wyłącznie propagandowe o zdobyczach komunizmu, odczyty – pogadanki o komunizmie. Na tablicach wywieszano gazety sowieckie. Pisała w nich artykuły Wanda Wasilewska, ośmieszając Polskę i jej ustrój.

8. [Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:]

Pomoc lekarska zorganizowana przez lekarzy polskich dobra, szpital na miejscu. Śmiertelność przeciętna, dwóch czy trzech popełniło samobójstwo przez powieszenie, kilku zmarło. Dokładnych danych i nazwisk nie pamiętam.

9. [Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?]

Po upływie kilku miesięcy, w listopadzie 1940 roku, zezwolono pisać do rodzin – raz na miesiąc czy dwa – za pośrednictwem władz sowieckich. Odpowiedź od rodziny z kraju otrzymałem w czerwcu 1941 roku.

10. [Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?]

Po zawarciu układu polsko-sowieckiego ogłoszono nam amnestię w obozie Griazowiec, po czym 29 lipca 1941 roku wstąpiłem do polskiej armii i transportem odesłani zostaliśmy do 5 Dywizji Piechoty.

Miejsce postoju, 19 stycznia 1943 r.